

Έπαινος (Laudatio)

Καθηγητής Διοικητικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ, Ιωάννης Συμεωνίδης

Κύριε Πρύτανη, Κυρία Κοσμήτορα της Νομικής Σχολής, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι

1. Η Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχει σήμερα την εξαιρετική τιμή και χαρά να υποδέχεται την Αυτής Εξοχότητα, την Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου, για να την αναγορεύσει επίτιμη διδάκτορά της. Με την απονομή της πανεπιστημιακής αυτής διάκρισης, η Νομική Σχολή επιθυμεί να τιμήσει, αφενός μεν, μία εξέχουσα μέχρι πρότινος δικαστική λειτουργό για την πολύπλευρη προσφορά της στον χώρο της διοικητικής δικαιοσύνης, αφετέρου δε, μία ξεχωριστή προσωπικότητα, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της οποίας δικαιολογούν την ευρύτατη αποδοχή, από τη συντριπτική πλειοψηφία των συμπολιτών μας, της απόφασης για την επιλογή της στο ύπατο πολιτειακό αξίωμα.

2. Η Κατερίνα Σακελλαροπούλου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο δημόσιο δίκαιο στο Παρίσι. Γόνος δικαστικής οικογένειας, καθώς ο αείμνηστος πατέρας της, Νικόλαος Σακελλαρόπουλος, διετέλεσε αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου, διορίστηκε εισηγητής στο Συμβούλιο της Επικρατείας το 1982, για να επιλεγεί ομοφώνως τον Οκτώβριο του 2018 για τη θέση του Προέδρου, αποτελώντας την πρώτη γυναίκα Πρόεδρο στην ιστορία του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου της Χώρας.

Διετέλεσε Γενική Γραμματέας, Αντιπρόεδρος και Πρόεδρος της Ένωσης Δικαστικών Λειτουργών του Συμβουλίου της Επικρατείας, μέλος της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, πρόεδρος στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του Υπουργείου Εξωτερικών, μέλος του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 86 του Συντ. στην υπόθεση της λίστας Λαγκάρντ και πρόεδρος του Ειδικού Δικαστηρίου αγωγών κακοδικίας του άρθρου 99 του Συντ.

3. Παρούσα στις μεγάλες αποφάσεις του Δικαστηρίου, όπως για την αναγραφή του θρησκευάτος στις ταυτότητες, τον βασικό μέτοχο, την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας από αλλοδαπούς και δη ανηλίκους, το πρώτο μνημόνιο, αλλά και την προσυνταξιοδοτική διαθεσιμότητα, το PSI και άλλα μέτρα που ακολούθησαν με βάση τους εφαρμοστικούς νόμους, η συμβολή της Κατερίνας Σακελλαροπούλου, ήταν ιδιαίτερη στη νομολογία που παρήγαγε το Ε΄ Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σε αυτό, άλλωστε, υπηρέτησε επί 15 συναπτά έτη (2000-2015), αντιμετωπίζοντας πληθώρα ζητημάτων που απασχόλησαν το Δικαστήριο αναφορικά με την προστασία του φυσικού, πολιτιστικού και οικιστικού περιβάλλοντος. Εξάλλου, η τιμώμενη, δίδαξε επί δεκαετία δίκαιο του περιβάλλοντος στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών και από το 2015 έως το 2019 υπήρξε πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Δικαίου του Περιβάλλοντος.

Ο κατάλογος των υποθέσεων τις οποίες εισηγήθηκε η Κατερίνα Σακελλαροπούλου είναι φυσικά μακρύς και κάθε υπόθεση παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον. Η προστασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, το εθνικό σχέδιο κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, η παραχώρηση δικαιωμάτων απλής χρήσης επί του αιγιαλού και της παραλίας, ύστερα από εξατομικευμένη κρίση, σε αναζήτηση του «χαμένου», όπως θα αναφέρει αργότερα σε άρθρο της, δημόσιου χώρου, ο χαρακτηρισμός ως μνημείων του συνόλου των οκτώ τριώροφων προσφυγικών πολυκατοικιών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, τεκμήρια μιας ιδιαίτερα κρίσιμης ιστορικής περιόδου της χώρας μας και αξιόλογα και αντιπροσωπευτικά δείγματα κτιρίων του Μοντέρνου Κινήματος της εποχής τους, η προστασία των διατηρητέων κτιρίων της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, το Ρέμα της Πικροδάφνης, υπόθεση που απασχολεί έως σήμερα το Δικαστήριο, οι όροι δόμησης στην περιοχή του Αρχαιολογικού Αλσους της Ακαδημίας Πλάτωνος, ήταν μερικές μόνον από τις υποθέσεις αυτές.

Οι λύσεις που δόθηκαν ήταν σε αρκετές περιπτώσεις πρωτοποριακές. Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην υπόθεση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΣτΕ 1422/2013), όπου το Δικαστήριο, εντάσσοντας την απόφασή του στη δέσμη των πρώτων αποφάσεων που εναρμονίζουν τον έλεγχο νομιμότητας με την αποτελεσματικότητα στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, δεν επιλέγει να ακυρώσει την επίμαχη ρύθμιση, καίτοι δεν είχε συνταχθεί η απαιτούμενη ειδική μελέτη, αλλά ανέβαλε την οριστική του κρίση προκειμένου η Διοίκηση να καλύψει εκ των υστέρων τη σχετική πλημμέλεια, πρακτική που αναγνωρίστηκε ακολούθως και από τον κοινό νομοθέτη. Ή στην υπόθεση της πρόληψης και αποκατάστασης του εδάφους και των υδάτων της περιοχής του Ασωπού ποταμού, όπου αντιμετωπίζεται για πρώτη φορά ως κύριο αντικείμενο της δίκης η εφαρμογή του δ/τος 148/2009 για την περιβαλλοντική ευθύνη και το Δικαστήριο, διαμορφώνοντας μια ευρύτερη τάση εμπλουτισμού της αιτήσεως ακυρώσεως με καταψηφιστικά χαρακτηριστικά, απευθύνει πολύ συγκεκριμένες και σαφείς εντολές στη Διοίκηση, καλώντας την χωρίς καμία περαιτέρω καθυστέρηση, να διακόψει τη λειτουργία όσων μονάδων δεν διαθέτουν σύστημα επεξεργασίας αποβλήτων και να λάβει τα κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης του διαταραχθέντος οικοσυστήματος, μεταξύ των οποίων και η έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος (ΣτΕ 975/2015, 3943/2015). Ή ακόμη στις υποθέσεις για την εκτροπή του Αχελώου, όπου το Δικαστήριο επικυρώνει την άποψη ότι προσβλητή ως εκτελεστή διοικητική πράξη επί των λεγόμενων ατομικών τυπικών νόμων, η έκδοση των οποίων δεν μπορεί να στερήσει από αυτό τον έλεγχο συμβατότητας των επιλογών του νομοθέτη με το Σύνταγμα και το ενωσιακό δίκαιο, αποτελεί το έγγραφο της Διοίκησης που εκδίδεται προς εκτέλεση των οριζόμενων στον νόμο, έστω και αν δεν προβλέπεται ρητά σε αυτόν η έκδοσή του (ΣτΕ Ολ. 3053/2009).

4. Η έντονη δικαιοδοτική δραστηριότητα της τιμωμένης συνοδεύθηκε από ανάλογες θεωρητικές παρεμβάσεις. Έχει συγγράψει πολυάριθμα άρθρα και μελέτες που

αναφέρονται σε γενικότερα ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής του Συντάγματος, καθώς και σε πλειάδα ειδικών ζητημάτων του δικαίου του περιβάλλοντος, ενώ έχει εισηγηθεί σχετικά θέματα σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες. Ορισμένα από τα κείμενα αυτά φιλοξενούνται από το περιοδικό Νόμος και Φύση, που συνίδρυσε με τον αείμνηστο καθηγητή Γιώργο Παπαδημητρίου ο Κων/νος Μενουδάκος, επίτιμος διδάκτορας της Σχολής μας, με τον οποίο η τιμώμενη είχε μία πολυετή, στενότερη συνεργασία. Συμμετείχε, επίσης, με αντίστοιχες συμβολές, στα συλλογικά έργα «Οικονομική κρίση και προστασία του περιβάλλοντος στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας» και «Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Προτάσεις για ένα σύγχρονο δικαστικό σύστημα».

Ιδιαίτερα σημαντικές ήταν όμως οι παρεμβάσεις της τιμωμένης στο επίπεδο λειτουργίας των θεσμών και ειδικότερα, όπως ήταν φυσικό και λόγω της θέσης της, της Δικαιοσύνης. Επικεντρώθηκε ιδιαίτερα σε ευαίσθητες πτυχές του κράτους δικαίου, τόσο στη θεσμική του διάσταση, η οποία αναφέρεται στον τρόπο οργάνωσης της κρατικής εξουσίας, όσο και την κανονιστική, που μας παραπέμπει σε ορισμένα βασικά γνωρίσματα της έννομης τάξης. Το ζήτημα αυτό απασχολεί όλο και πιο έντονα τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αναζητεί συμπληρωματικούς μηχανισμούς προστασίας του κράτους δικαίου, πρωταρχική αξία στην οποία στηρίζεται ολόκληρο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Διατυπώνει έτσι δημόσια τις ανησυχίες της για τη δικαστική ανεξαρτησία, τη θεμελιώδη αυτή εγγύηση της δίκαιης δίκης, με αφορμή τις μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη σε χώρες που ανήκουν πια στην ευρωπαϊκή μας οικογένεια, όπως η Πολωνία ή η Ουγγαρία και παρουσιάζει τη σημαντική επί του θέματος νομολογία του Δικαστηρίου της Ένωσης, το οποίο μάλιστα σε πρόσφατη απόφασή του (υπόθ.274/14 Banco de Santander SA), επανεξετάζει επί το αυστηρότερο την έννοια του δικαστηρίου για την υποβολή προδικαστικής παραπομπής, με γνώμονα ακριβώς την ανεξαρτησία του. Στο συλλογικό έργο «Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα», τη δικαστική ανεξαρτησία τη βλέπει όμως και από την πλευρά του δικαστή και δη μέσα από ένα πλαίσιο αρχών δικαστικής δεοντολογίας που αυτός οφείλει να τηρεί, καθώς αποτελεί, όπως επισημαίνει, «την ατμόσφαιρα που τον περιβάλλει και μέσα στην οποία αναπνέει, κατά την άσκηση των καθηκόντων του και, κυρίως, έξω από αυτά», αναφερόμενη εκτενώς στο γνωστό κείμενο των Αρχών της Bangalore για τη δικαστική δεοντολογία, που υιοθετήθηκαν το 2001/2002 στο πλαίσιο καταπολέμησης του διεθνούς εγκλήματος και ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των πολιτών στο δικαστικό σύστημα και έγιναν αποδεκτές από τα περισσότερα σύγχρονα κράτη δικαίου. Εισάγει στη Διοικητική Ολομέλεια ζητήματα σχετικά με την αμεροληψία του δικαστή του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώ, πριν παραιτηθεί από τη θέση της ως Προέδρου του Δικαστηρίου, δεν παρέλειψε να συστήσει ομάδα εργασίας για τη σύνταξη κώδικα δεοντολογίας για τη διοικητική δικαιοσύνη, η οποία έχει ήδη ολοκληρώσει τις εργασίες της, ανταποκρινόμενη έτσι και σε σχετική σύσταση της Ολομέλειας της Ομάδας Χωρών του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στη Διαφθορά (GRECO).

Παράλληλα, η τιμώμενη αναδεικνύει το μείζον για την εποχή μας, κρίσιμο για την εμπιστοσύνη των πολιτών στον νόμο αλλά και την αξιοπιστία των θεσμών, ζήτημα της ανάγκης ενίσχυσης της θεμελιώδους αρχής της ασφάλειας δικαίου, ειδικότερη έκφανση της αρχής του κράτους δικαίου. Η αρχή αυτή δέχεται στις μέρες μας ισχυρές πιέσεις, που προέρχονται, μεταξύ άλλων, από τη διαρκή, ποσοτική και ποιοτική, μεταβολή των κανόνων δικαίου, την περαιτέρω εξειδίκευση και εξατομίκευση του δικαστικού ελέγχου, αλλά και τις όλο και πιο εμφανείς δυσχέρειες που αντιμετωπίζει στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού συνταγματικού πλουραλισμού ο λεγόμενος «ζωντανός διάλογος» ανάμεσα στον εθνικό δικαστή και τα ευρωπαϊκά δικαστήρια, γεγονός που καθιστά απρόβλεπτη την ερμηνεία ακόμη και του εθνικού Συντάγματος και μπορεί να οδηγήσει στην ανατροπή αμετάκλητων αποφάσεων ανωτάτων δικαστηρίων. Η τιμώμενη, κινούμενη με άνεση στο διαχρονικό δίπολο εμπειρισμού-δογματισμού, παρακολουθεί και καταγράφει τα βήματα εξέλιξης του ακυρωτικού ελέγχου μέσω της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας επιχειρώντας, σε μία περίοδο όπου παρατηρείται μία ευρύτατη ευχέρεια του δικαστή κατά την επιλογή της κατάλληλης ερμηνευτικής μεθόδου, να αναδείξει συνεκτικά στοιχεία στις τεχνικές δικαστικού ελέγχου που υιοθετούνται, καθώς και τη συνέχεια και την παράδοση στην ιστορία του Δικαστηρίου, το οποίο, όπως διευκρινίζει, λειτουργώντας σε πλαίσιο κράτους δικαίου, είναι εγγυητής τήρησης του Συντάγματος και όχι κέντρο λήψης αποφάσεων. Επισημαίνει ταυτόχρονα στους δικαστές μας την ανάγκη να διευρυνθεί η εφαρμογή του θεσμού της πρότυπης δίκης που επιτρέπει τα μείζονα νομικά ζητήματα να επιλύονται άμεσα από το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο ενισχύοντας τον ενοποιητικό ρόλο της νομολογίας του και θέτει θέμα αναθεώρησης του υφιστάμενου πλαισίου περιορισμών στα ένδικα μέσα, συγκροτώντας Επιτροπή για τη διατύπωση προτάσεων σχετικά με την εφαρμογή του ν. 3900/2010 και τις αρμοδιότητες των Τμημάτων του Δικαστηρίου, ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος έκδοσης αμετάκλητων αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων, φαινόμενο που, όπως υπογραμμίζει το Δικαστήριο του Στρασβούργου στη δική μας υπόθεση «Τσαγγαράκης», προκαλεί ανασφάλεια δικαίου και περιορίζει την εμπιστοσύνη του κοινού στο δικαστικό σύστημα, υπό προϋποθέσεις δε μπορεί να συνιστά παραβίαση του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη.

5.Τις διοικητικές της ικανότητες επέδειξε η τιμώμενη ήδη από την επομένη της αναλήψεως των καθηκόντων της ως Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, ξεδιπλώνοντας, κατά τη διάρκεια της σύντομης θητείας της, ενδιαφέρουσες πτυχές του θεσμικού της ρόλου. Συγκαλεί την διοικητική Ολομέλεια του Δικαστηρίου για μία εις βάθος εσωτερική αξιολόγηση των εργασιών του, θέτοντας στόχους και λαμβάνοντας μέτρα για την καλύτερη αποδοτικότητά του. Εγκαινιάζει άμεσα μία εποικοδομητική σχέση συνεργασίας με τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια και τη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας, με στόχο την αντιμετώπιση των εκκρεμοτήτων και τη βελτίωση της ποιότητας απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης, την οποία αντιμετωπίζει ως ενιαίο δικαιοδοτικό κλάδο, σύμφωνα και με τις επιλογές του

συνταγματικού μας νομοθέτη. Απευθυνόμενη στους διευθύνοντες τα διοικητικά δικαστήρια, ανέδειξε τον σημαντικότερο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν στη λειτουργία της δικαιοσύνης, ανοίγοντας, παράλληλα, μία συζήτηση για πιο ουσιαστική και ομοιογενή επιθεώρηση, που θα ακολουθεί σταθερούς κανόνες και κριτήρια τα οποία ανταποκρίνονται καλύτερα στη σύγχρονη θεώρηση του δικαστικού έργου και θα εφαρμόζονται με ομοιόμορφο τρόπο, συμβάλλοντας στην εμπέδωση της αξιοκρατίας εντός του δικαστικού σώματος.

Η εξωστρέφεια και η επικοινωνία της δικαιοσύνης με τους πολίτες και την κοινωνία εντάσσονται στις προτεραιότητες της τιμωμένης, καθώς θεωρεί ότι συμβάλλουν σημαντικά στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο δικαστικό σύστημα και ενισχύουν την ανεξαρτησία των δικαστών, ζητήματα που ανέδειξε και στο συνέδριο που διεξήχθη στην πόλη μας τέλη του 2019 με τη γενικότερη θεματική «Δικαιοσύνη και Κοινωνία». Στηρίζει τη θεσμική επικοινωνία του Συμβουλίου της Επικρατείας με τα ΜΜΕνημέρωσης και δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην ανάρτηση ανωνυμοποιημένων των δικαστικών αποφάσεων στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης, ώστε να είναι προσβάσιμες σε όλους τους πολίτες, επισημαίνοντας ότι αυτό ενισχύει την αρχή της ασφάλειας δικαίου και συμβάλλει στην πραγμάτωση των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιότητας και της διαφάνειας, αρχών που προβάλλονται από πληθώρα ευρωπαϊκών κειμένων ηπίου δικαίου, ιδίως των Γνωμοδοτικών Συμβουλίων των Ευρωπαϊκών Δικαστών και Εισαγγελέων και αποτελούν βασικό θεσμικό αντίβαρο για τον έλεγχο της δικαστικής εξουσίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα έδωσε όμως η τιμώμενη και στα θέματα της δικαστικής εκπαίδευσης. Επικεφαλής ομάδας εργασίας που προσέγγισε συγκριτικά τα ευρωπαϊκά συστήματα δικαστικής εκπαίδευσης, συνέβαλε, ως πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών, στην αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών με την ενίσχυση της διδασκαλίας σε τομείς που αναδεικνύει η επικαιρότητα και με την εισαγωγή νέων και σύγχρονων διδακτικών ενοτήτων, ιδίως στο πεδίο της διαχείρισης του δικαστικού χρόνου και του δικαστικού μάνατζμεν, της δικαστικής δεοντολογίας, της σχέσης δικαίου και οικονομίας, της δικαστικής επικοινωνίας, της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

6. Η Κατερίνα Σακελλαροπούλου είναι μία πολυσχιδής προσωπικότητα. Η εξαιρετική νομική της κατάρτιση και το διαρκές επιστημονικό της ενδιαφέρον, καθώς και η αφοσίωση στα δικαστικά και διοικητικά της καθήκοντα, τα οποία επιτελούσε άοκνα και με τρόπο υποδειγματικό, την καθιέρωσαν σύντομα στη συνείδηση όλου του νομικού κόσμου και σε όλους τους ομότεχνούς της, προκαλώντας μόνον σεβασμό και εκτίμηση. Στο πρόσωπό της τιμούμε τον δικαστή που ως ενεργός πολίτης είναι επιστημονικά και κοινωνικά ανήσυχος, που επιζητεί διαρκώς την πολύπλευρη ενημέρωση, εμπλουτίζοντας και ανανεώνοντας τη σκέψη του, που είναι προσηνής και ανοικτός στον διάλογο, τηρώντας τη δεοντολογία και αποδεχόμενος την κριτική, που

τολμά να αντιπαρατεθεί, πάντοτε με σεβασμό, με τους ανωτέρους του, που δεν διστάζει να αντιμετωπίσει κατάματα την πραγματικότητα δρομολογώντας τις κατάλληλες πρωτοβουλίες τις οποίες τόσο μεγάλη ανάγκη έχει το δικαστικό μας σύστημα, που γνωρίζει όχι μόνον να διαφυλάττει αλώβητο, αλλά και να ενισχύει το κύρος της δικαιοσύνης χωρίς να οχυρώνεται πίσω από θέσεις και αξιώματα ή να κρύβεται πίσω από έννοιες που στοχεύουν στη θεσμική και μόνον θωράκιση του έργου του. Με απλά λόγια, τιμούμε τον δικαστή, ο οποίος, με πλήρη επίγνωση του ρόλου που του επιφυλλάσσει ο συνταγματικός μας νομοθέτης, με ήθος και συνέπεια στα λόγια και στις πράξεις του, τιμά το λειτούργημά του και αποτελεί πρότυπο για τους νέους νομικούς μας, στους οποίους η τιμώμενη έστρεψε από την αρχή το ενδιαφέρον της.

Η Κατερίνα Σακελλαροπούλου ξεχωρίζει όμως και για τη γενικότερη παιδεία της και την καλλιέργεια που τη χαρακτηρίζει, επιχειρώντας με κάθε ευκαιρία να φέρει κοντά τη δικαιοσύνη με την τέχνη. Ξεχωρίζει για τις ευαισθησίες της σε σειρά ζητημάτων που απασχολούν τους συμπολίτες της, όπως η θέση της γυναίκας στη σημερινή κοινωνία, ο σεβασμός στο περιβάλλον και οι επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή, η διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, η υπεράσπιση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, των συνανθρώπων μας που βιώνουν τη διακριτική μεταχείριση ή τη ρητορική μίσους ή την οικονομική ανέχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, για τον αγώνα της για την αναγνώριση των δικαιωμάτων, ως βασικό σημείο αναφοράς του πολιτισμού και του τρόπου ζωής μας, αλλά και την ανάδειξη των ευθυνών του καθενός μας, στη δύσκολη μάλιστα περίοδο που διανύουμε, την οποία αντιμετωπίζει ως μία οδυνηρή αλλά συνάμα και παιδαγωγική διαδικασία. Όπως η ίδια δηλώνει, η ατομική ευθύνη, η συνεργασία και η αλληλεγγύη βρίσκονται στην καρδιά του νέου πατριωτισμού που έχουμε ανάγκη, θυμίζοντάς μας, σε μία διαρκή αναζήτηση της δικής μας ατομικής και συλλογικής χειραφέτησης στην εποχή της γενικευμένης πια διακινδύνευσης που χαρακτηρίζει την ύστερη νεωτερικότητα, το «είμαστε εις το εμείς και όχι εις το εγώ» του ρουμελιώτη αγωνιστή Μακρυγιάννη.

Η πανηγυρική εκλογή, τον Ιανουάριο του 2020, της Κατερίνας Σακελλαροπούλου, μιας γυναίκας με ισχυρή θέληση και με υψηλό αίσθημα ευθύνης, με φρόνηση και ρεαλισμό, με την εμπειρία που αποκόμισε, ως ένας ουδέτερος τρίτος κριτής, στη σύνθεση των αντιτιθέμενων απόψεων, με λόγο θεσμικό και ενωτικό, στο αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, ως πρώτης και πάλι γυναίκας αρχηγού του ελληνικού κράτους, συνιστά απλώς το επιστέγασμα αυτής της λαμπρής και σταθερής πορείας της, μεστής από επαγγελματικά αλλά και κοινωνικά ενδιαφέροντα, αφιερωμένης στην προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων του πολίτη, στην τήρηση της νομιμότητας και τη διασφάλιση των αρχών του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας. Με αυτές τις παρακαταθήκες να την καθοδηγούν και να τη στηρίζουν και με μία ευρύτατη αποδοχή από την κοινή γνώμη, η τιμώμενη, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα από την ανάληψη των καθηκόντων της, εν μέσω πανδημίας, ενσαρκώνει με δημιουργικό τρόπο τον ρόλο της ως ρυθμιστή του πολιτεύματος, ως ζωντανού

εκφραστή της ενότητας και συνέχειας της Πολιτείας, του «θεσμού των θεσμών» κατά τον Δημ. Τσάτσο, και αναπτύσσει μια ιδιαίτερα πλούσια δραστηριότητα. Στο πρόγραμμά της προτάσσει, με αφορμή εθνικές και όχι μόνον επετείους, τις ακριτικές μας περιοχές, συνομιλεί με τις τοπικές κοινωνίες, επισκέπτεται παραγωγικές μονάδες των περιοχών αυτών, ενισχύοντας σε μια κρίσιμη για τη Χώρα μας περίοδο το εθνικό φρόνημα, προβάλλοντας τα εθνικά δίκαια διεθνώς. Ταυτόχρονα, όμως, αναδεικνύει και την ανθρώπινη πλευρά αυτής της κρίσης, με την εργαλειοποίηση του προσφυγικού πληθυσμού και τις απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσής του, με αφορμή τις επισκέψεις της σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων. Κατά το Σύνταγμά μας, ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας. Κινούμενη σε γνώριμα γι' αυτήν πεδία και εκφράζοντας γενικότερες κοινωνικές ανησυχίες και προσδοκίες, δεν παραλείπει να τονίζει τον σημαίνοντα ρόλο της κοινωνίας των πολιτών, η οποία «διευκολύνει», όπως έγραφε ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα ο Alexis de Tocqueville, την πολιτική κοινωνία και τη δημοκρατία, προβάλλει τα πολιτιστικά δρώμενα, επισκέπτεται κέντρα αστέγων και κέντρα φιλοξενίας παιδιών, δηλώνει τη συμπαραστάση και την ευγνωμοσύνη της στους υγειονομικούς μας. Αναγνωρίζοντας ότι «η αισιόδοξη εποχή της σταθερότητας έχει μάλλον για τα καλά παρέλθει» και ότι τα δικαιώματα εισέρχονται στην εποχή «της ευελιξίας και της σχετικοποίησής τους στο όνομα των εύλογων, πλην επίπονων, συμβιβασμών του καιρού μας», το ενδιαφέρον της επικεντρώνεται για άλλη μια φορά στους νέους, που αντιμετωπίζουν πιο έντονα τις συνέπειες από τις σύγχρονες προκλήσεις, προσβλέποντας στην Ελλάδα της ισονομίας, του κράτους δικαίου, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και της δημιουργίας, της συνεργασίας, της προόδου, των ανοιχτών οριζόντων. Η εκλογή της τιμωμένης, συνιστά όμως, επιτρέψτε μου να πω και ένα σημαντικό βήμα προόδου για το πολιτικό μας σύστημα, καθώς πολιτικές δυνάμεις από διαφορετικούς πολιτικά χώρους, φαίνεται να στηρίζουν, στο πρόσωπό της, έναν άνθρωπο ανένταχτο, που επέλεξε να κρατήσει την ανεξαρτησία και την παρρησία της γνώμης του και να μην ακολουθήσει τα παραδοσιακά οριζόντια δίκτυα επικοινωνίας, έναν άνθρωπο απαλλαγμένο από στερεότυπα και προκαταλήψεις, αναγνωρίζοντάς την, δικαίως, ως «σύμβολο της νέας εποχής».

Η απώλεια για το δικαστικό σώμα ήταν αναμφίβολα μεγάλη. Χαιρόμαστε όμως γιατί είμαστε βέβαιοι, και άλλωστε ήδη μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα έχουμε απτά δείγματα γραφής, ότι με τα ίδια ιδανικά, τις ίδιες αρχές, την ίδια ανησυχία και τις κοινωνικές, πολιτιστικές και πάνω απ' όλα εθνικές ευαισθησίες που τη διακρίνουν, πορεύεται και προσφέρει από τη νέα της θέση για το καλό της Χώρας, όπως έκανε πάντοτε στη ζωή της, αφήνοντας το δικό της ξεχωριστό αποτύπωμα στον θεσμό της Προεδρίας της Δημοκρατίας.